

Številka: Up-942/14-13

Datum: 20. 4. 2017

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi Primoža Medja, Dob, ki ga zastopa Odvetniška družba Brulc, Gabersčik in Kikelj, o. p., d. o. o., Ljubljana, na seji 20. aprila 2017

odločilo:

Sodba Okrajnega sodišča v Ljubljani št. ZSV 2668/2013 z dne 18. 9. 2014 se razveljavi in zadeva se vrne temu sodišču v novo odločanje.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnik je bil z odločbo o prekršku Mestnega redarstva Mestne občine Ljubljana spoznan za odgovornega storitve cestnoprometnega prekrška po drugem odstavku 6. člena Odloka o urejanju prometa v Mestni občini Ljubljana (Uradni list RS, št. 38/13). Zoper odločbo je pritožnik vložil zahtevo za sodno varstvo, ki jo je Okrajno sodišče v Ljubljani z izpodbijano sodbo zavrnilo.

2. Pritožnik zatrjuje kršitve pravic iz 22., 25. in 29. člena Ustave ter 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – EKČP). Navaja, da je že v izjavi o prekršku in v zahtevi za sodno varstvo kot dokaz priložil izjavo Barbare Fabiani ter predlagal njeno in svoje zaslišanje, sodišče pa je te dokazne predloge brez utemeljenega razloga zavrnilo. Sodišče naj bi v obrazložitvi sodbe navedlo, da priložene izjave Barbare Fabiani ni mogoče šteti za jasen niti za nedvoumen dokazni predlog, da podpis na izjavi ni overjen, in da tudi če bi ta oseba potrdila navedbe v izjavi, to ne bi pomenilo, da storilec prekrška ni bil pritožnik. Sodišče naj bi navedlo tudi, da pritožnik v zahtevi ni pojasnil, glede katerih okoliščin očitane prekrška naj bi pritožnik in

predlagana priča izpovedala. Po mnenju pritožnika navedeni razlogi kažejo, da sodišče sploh ni pogledalo in presoјalo izjave, ki jo je podal v hitrem prekrškovnem postopku, in zahteve za sodno varstvo, iz katerih naj bi izhajalo, da so očitki sodišča neutemeljeni. S tem naj bi sodišče kršilo pritožnikovo pravico do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave. Sodišče naj bi še navedlo, da pritožnik ni ponudil nobenega verodostojnega materialnopravno upoštevnega dokaza, s katerim bi bilo mogoče dokazati, da v času storitve prekrška ni bil na kraju – alibi. Pritožnik meni, da je sodišče s tem očitno dopustilo le posamezno vrsto dokaznega sredstva in s tem grobo poseglo v pritožnikovo pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave. Z neutemeljeno zavrnitvijo dokaznih predlogov naj bi po oceni pritožnika sodišče kršilo tudi njegovo pravico do izvajanja dokazov v njegovo korist iz tretje alineje 29. člena Ustave.

3. Ustavno sodišče je s sklepom senata št. Up-942/14 z dne 22. 11. 2016 ustavno pritožbo sprejelo v obravnavo. V skladu s prvim odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) je o sprejemu ustavne pritožbe obvestilo Okrajno sodišče v Ljubljani.

B. – I.

4. Pritožnik izpodbija sodbo, izdano v zadevi prekrška. Na podlagi četrte alineje drugega odstavka v zvezi s prvim odstavkom 55.a člena ZUstS ustavna pritožba v zadevah prekrškov praviloma ni dovoljena. Ustavno sodišče o taki ustavni pritožbi odloča le izjemoma in v posebej utemeljenih primerih, ko gre za pomembno ustavnopravno vprašanje, ki presega pomen konkretne zadeve (tretji odstavek 55.a člena ZUstS). V sklepu št. Up-424/06 z dne 22. 10. 2009 (OdlUS XVIII, 93) je Ustavno sodišče sprejelo stališče, da ta pogoj ni izpolnjen v primeru, ko stališče Ustavnega sodišča o ustavnopravno pomembnem vprašanju, ki ga odpira ustavna pritožba, že obstaja. Pri izjemnem odločanju po tretjem odstavku 55.a člena ZUstS namreč Ustavno sodišče ne izvaja običajnega nadzora, ali sodišča spoštujejo človekove pravice in temeljne svoboščine, temveč oblikuje precedenčne standarde varstva teh pravic in svoboščin z namenom razvoja in usmerjanja ustavnoskladne sodne prakse. Ko Ustavno sodišče s svojo odločitvijo tak standard postavi, ga morajo sodišča upoštevati pri nadaljnjem sodnem odločanju (tretji odstavek 1. člena ZUstS). Zato s ponovno odločitvijo o istem vprašanju v zadevi z bistveno podobnimi okoliščinami Ustavno sodišče ne more storiti nič več od tega, kar bi morala storiti že sodišča pri izdaji izpodbijanega akta, tj. odločiti ob upoštevanju zakona in Ustave. To stališče bi narekovalo zaključek, da obravnavana ustavna pritožba ni dovoljena, saj se je Ustavno sodišče do vprašanja, kdaj mora sodišče kršitelju v prekrškovnem postopku omogočiti, da izvaja dokaze v svojo korist, opredelilo že pred izdajo izpodbijane sodbe v odločbah št. Up-486/03 z dne 9. 7. 2004 (Uradni list RS, št. 83/04), št. Up-751/02 z dne 11. 11. 2004 (Uradni list RS, št. 131/04) in št. Up-3663/07 z dne 10. 9. 2009 (Uradni list RS, št. 77/09, in OdlUS XVIII, 83).

5. Vendar je Ustavno sodišče v odločbi št. Up-965/11 z dne 9. 5. 2013 (Uradni list RS, št. 47/13, in OdlUS XX, 15) – v kateri je bilo soočeno s primerom, ko je sodišče v prekrškovnem postopku popolnoma prezrlo predhodno odločitev Ustavnega sodišča in s tem pritožnikove z Ustavo zajamčene pravice – izjemoma odločilo o ustavnopravnem vprašanju, do katerega se je pred tem že opredelilo. Ustavno sodišče je navedlo, da v takih primerih ne gre več le za vprašanje kršitve tiste človekove pravice, ki jo sodišče s svojo odločitvijo zagreši. Gre za nadaljnje vprašanje, ali se v takem odločanju sodišča izraža stališče, da človekovih pravic in temeljnih svoboščin v zadevah prekrškov (ker kršitve teh pravic po četrti alineji drugega odstavka 55.a člena ZUstS nimajo hujših posledic za pritožnika) sploh ni treba spoštovati in da sodišče ni zavezano k ustavnoskladni razlagi zakonskih določb.

6. Tudi v tej zadevi je Ustavno sodišče soočeno s tovrstnim primerom, saj je sodišče odločilo, kot da navedene odločbe Ustavnega sodišča, ki so bile objavljene tudi v Uradnem listu Republike Slovenije pred izdajo izpodbijane sodbe, ne bi obstajale. Zato je Ustavno sodišče – da bi zagotovilo spoštovanje svojih odločb in s tem spoštovanje ustavnih pravic obdolžencev v prekrškovnem postopku – ustavno pritožbo izjemoma sprejelo v obravnavo. Tako je ravnalo hkrati kar v nekaj podobnih primerih, s čimer želi poudariti pomen tokratnih svojih odločitev. Vendar to ne pomeni, da bo Ustavno sodišče tudi v prihodnje obravnavalo prav vsako ustavno pritožbo, ki bi utemeljeno opozarjala na nespoštovanje ustavnosodnih precedensov na področju varstva človekovih pravic v prekrškovnih postopkih. Ni namreč naloga Ustavnega sodišča, da vedno znova opozarja na pomen obvezujočnosti svojih odločb. V pravni državi (2. člen Ustave) se pričakuje, da jih sodišča ne spregledajo in da jih pri sodnem odločanju upoštevajo, ker ta obveznost izhaja iz Ustave, na katero so pri sojenju neposredno vezana (125. člen Ustave). Zato bo Ustavno sodišče tudi poslej v skladu s pooblastili iz 55.a člena ZUstS le izjemoma odločalo o ustavnih pritožbah v zadevah prekrškov, če te ne bodo odpirale pomembnih ustavnopravnih vprašanj, ki presegajo pomen odločitve v posamezni zadevi. Take so predvsem zadeve, v katerih mora Ustavno sodišče šele oblikovati precedenčne standarde varstva človekovih pravic. Ko jih oblikuje, pa jih morajo sodišča upoštevati, da se zagotovi učinkovito varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin v vseh sodnih postopkih.

B. – II.

7. Ustava v 29. členu določa temeljna jamstva v kazenskem postopku, med katerimi je tudi pravica obdolženca, da je zagotovljeno izvajanje dokazov v njegovo korist (tretja alineja 29. člena Ustave). Po ustaljeni ustavnosodni presoji mora biti ta pravica zagotovljena tudi kršitelju v prekrškovnem postopku.¹ Kot je Ustavno sodišče navedlo že v odločbi št. Up-34/93 z dne 8. 6. 1995, OdlUS IV, 129 (13. točka obrazložitve), iz pravice

¹ Glej odločbe Ustavnega sodišča, ki so citirane v 4. točki obrazložitve te odločbe.

do izvajanja razbremenilnih dokazov ne izhaja, da mora sodišče izvesti vsak dokaz, ki ga predlaga obramba, mora pa izvesti tiste dokaze, katerih obstoj in pravno upoštevnost utemelji obramba s potrebno stopnjo verjetnosti.

8. V obravnavanem primeru je prekrškovni organ pritožniku v odločbi o prekršku očital, da je parkiral na javni parkirni površini, kjer je s prometnim znakom določeno, da se parkirna plačuje na predpisan način s predpisanim parkirnim listkom, v času kontrole pa na vidnem mestu takega listka v vozilu ni bilo. Pritožnik je v izjavi, ki jo je podal v hitrem prekrškovnem postopku pred prekrškovnim organom, trdil, da očitnega prekrška ni storil ter da je v času storitve prekrška vozilo uporabljala Barbara Fabiani. Izjavi je priložil podpisano izjavo Barbare Fabiani (v kateri ta oseba potrjuje, da je na dan storitve prekrška upravljala vozilo, s katerim je bil storjen prekršek) in predlagal zaslišanje navedene osebe in svoje zaslišanje. Pritožnik je v zahtevi za sodno varstvo, ki jo je vložil zaradi zmotno ugotovljenega dejanskega stanja, vztrajal, da očitnega prekrška ni storil, in nasprotoval stališču prekrškovnega organa, da Barbara Fabiani očitno ne priznava storitve prekrška, saj ni odgovorila na poziv prekrškovnega organa, naj ponovno poda svojo pisno izjavo o dejstvih in okoliščinah prekrška. Pritožnik se je v zahtevi za sodno varstvo skliceval na dokazne predloge, ki jih je podal že v svoji prvotni izjavi.

9. Sodišče, ki je pritožnikovo zahtevo za sodno varstvo zavrnilo brez dopolnitve dokaznega postopka, je v obrazložitvi sodbe uvodoma opozorilo na prvi odstavek 8. člena Zakona o pravilih cestnega prometa (Uradni list RS, št. 82/13 – uradno prečiščeno besedilo in 68/16 – v nadaljevanju ZPrCP), po katerem se v primerih, ko je prekršek zoper varnost cestnega prometa storjen z vozilom, pa ni mogoče ugotoviti, kdo je storilec, za prekršek kaznuje lastnik oziroma imetnik pravice uporabe vozila, razen če dokaže, da tega prekrška ni storil. Sodišče je – ob sklicevanju na odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-295/05 z dne 19. 6. 2008 (Uradni list RS, št. 73/08, in OdlUS XVII, 44) in sodno prakso Vrhovnega sodišča – pojasnilo, da je navedeno določbo treba razlagati tako, da lastnik v postopku nosi breme predlaganja dokazov, breme dokazovanja pa le do stopnje razumnega dvoma o storitvi prekrška. V nadaljevanju je sodišče ocenilo, da pritožnik temu bremenu ni zadostil. To stališče je utemeljilo z naslednjimi argumenti: da priložene izjave Barbare Fabiani ni mogoče šteti za jasen in nedvoumen dokazni predlog; da tudi če bi navedena oseba potrdila dejstva, ki so navedena v izjavi, to ne bi pomenilo, da pritožnik ni bil storilec prekrška; da podpis na navedeni izjavi ni overjen in zato ta dokaz ni pravno upošteven; da pritožnik v zahtevi za sodno varstvo ni navedel, o katerih okoliščinah prekrška naj bi pritožnik in priča Barbara Fabiani izpovedala; da pritožnik sodišču ni predložil ali ponudil nobenega verodostojnega materialnopravno upoštevnega dokaza, s katerim bi bilo mogoče dokazati, da v času prekrška ni bil na kraju storitve prekrška (alibi).

10. Povzeta stališča sodišča, s katerimi je utemeljilo, da pritožnik ni zadostil dokaznemu bremenu, so nezdržljiva s pravico do izvajanja razbremenilnih dokazov iz tretje alineje 29. člena Ustave. Drži sicer, da mora pritožnik v skladu s prvim odstavkom 8. člena

ZPrCP in stališčem, ki ga je Ustavno sodišče sprejelo v odločbi št. U-I-295/05 (24. točka obrazložitve), predložiti dokaze, s katerimi izkaže razumen dvom o tem, da je kot lastnik vozila tudi storilec prekrška. Vendar pa to ne pomeni, da mora ta dvom izkazati že v svojih pisnih vlogah (izjavi v hitrem postopku o prekršku in zahtevi za sodno varstvo). Ali je kršitelj zadostil dokaznemu bremenu, je mogoče presoditi šele, ko sodišče na kontradiktorni obravnavi izvede vse predlagane dokaze, katerih obstoj in pravno upoštevnost utemelji kršitelj s potrebno stopnjo verjetnosti. Kadar kršitelj predlaga zaslišanje razbremenilne priče, mora sodišče tak dokaz izvesti, če pritožnik izkaže, da ta priča obstaja in da bi lahko izpovedala o materialnopravno upoštevnih dejstvih. O tem, ali je pritožnik izkazal razumen dvom o zakonski domnevi iz prvega odstavka 8. člena ZPrCP, pa lahko sodišče presoja šele, ko pričo zasliši.

11. Iz pritožnikove izjave v hitrem prekrškovnem postopku, na katero se je pritožnik skliceval v zahtevi za sodno varstvo, izhaja, da je pritožnik predlagal zaslišanje priče Barbare Fabiani, iz izjave pa je mogoče dovolj jasno razbrati tudi, da bi po mnenju pritožnika ta priča lahko potrdila, da je očitani prekršek storila ona in ne pritožnik. Pritožnik je navedel tudi naslov priče in priložil njeno pisno izjavo. S tem je z zadostno stopnjo verjetnosti izkazal obstoj priče in materialnopravno upoštevnost njene izpovedbe, zato bi sodišče moralo njegovemu dokaznemu predlogu ugoditi in dokaz izvesti. Enako velja glede pritožnikovega dokaznega predloga za lastno zaslišanje. Pritožnik je predlagal lastno zaslišanje in navedel, da bi se z njegovim zaslišanjem lahko potrdilo, da vozila v času prekrška ni uporabljal in ga ni parkiral na mesto, na katerem je bil storjen prekršek, temveč ga je dal v uporabo Barbari Fabiani.

12. Dejstvo, da se dokazna predloga za zaslišanje priče in pritožnika ne nanašata na pritožnikov alibi, na navedeno ne vpliva. Ustavno sodišče je že v odločbi št. Up-3663/07 (9. točka odločbe) pojasnilo, da je izvajanje dokazov v korist obdolženca lahko učinkovito le, če je kršitelju v prekrškovnem postopku omogočeno, da se o njegovi odgovornosti odloči s pomočjo vseh razpoložljivih dokaznih sredstev, ki so primerna za ugotavljanje dejstev. Če je možnost izvedbe dokaza omejena tako, da je za ugotovitev določenega dejstva dopustna uporaba le določenega dokaznega sredstva, gre za poseg v pravico iz tretje alineje 29. člena Ustave. To pomeni, da mora imeti kršitelj možnost, da pred sodiščem izvede katerekoli dokaze, s katerimi bi lahko izkazal razumen dvom o zakonski domnevi iz prvega odstavka 8. člena ZPrCP, torej ne le dokaze, ki kažejo na to, da ni bil na kraju prekrška, pač pa tudi tiste, ki kažejo na to, da je storilec prekrška nekdo drug.

13. Iz navedenega izhaja, da je sodišče z zavrnitvijo pritožnikovih dokaznih predlogov kršilo njegovo pravico iz tretje alineje 29. člena Ustave.

14. Glede na ugotovljeno kršitev je Ustavno sodišče izpodbijano sodbo razveljavilo in zadevo vrnilo Okrajnemu sodišču v Ljubljani v novo odločanje.

C.

15. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena ZUstS v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Dunja Jadek Pensa, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, dr. Marijan Pavčnik in Marko Šorli. Odločbo je sprejelo soglasno.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica